

GNIEWOMIR PIEŃKOWSKI

**KONFLIKT
ARABSKO - ŻYDOWSKI
PERSPEKTYWY ROZWIĄZANIA
W LATACH 2003-2006**

GNIEWOMIR PIENKOWSKI

**KONFLIKT ARABSKO – ŻYDOWSKI
PERSPEKTYWY ROZWIĄZANIA W
LATACH 2003-2006**

Łódź 2014r.

Skład, redakcja i korekta techniczna: Wydawnictwo Locuples
Projekt okładki: Wydawnictwo Locuples

Monografia recenzowana.

Niniejsza publikacja jest objęta ochroną prawa autorskiego. Uzyskany dostęp upoważnia wyłącznie do prywatnego użytku. Książka ani żadna jej część nie mogą być publikowane w całości ani w jakikolwiek inny sposób powielane bez zgody autora.

Copyright©: Gniewomir Pieńkowski, Wydawnictwo Locuples

ISBN: 978-83-65379-77-1

Łódź 2014r.

Spis treści

Wstęp.....	6
Perspektywy rozwiązania konfliktu arabsko – żydowskiego w latach 2003 – 2006.....	8
Aneksy.....	96

WSTĘP

Stosunki arabsko – żydowskie nigdy nie były łatwe. Mimo licznych podobieństw, Żydów i Arabów zawsze więcej dzieliło niż łączyło. Nawet jeśli w różnych epokach historycznych mieliśmy do czynienia z okresami pokoju, albo nawet względnej przyjaźni, to zawsze prędzej czy później pojawiał się jakiś „punkt zapalny”, który dla jednej lub drugiej strony stawał się pretekstem do rozpoczęcia wyniszczającej, wieloletniej walki.

Powrót Żydów na terytorium Palestyny pod koniec XIX wieku stał się zarzewiem jednego z największych konfliktów współczesnego świata. Często nie ma w nim miejsca na „żelazną logikę” i jakiegokolwiek ustępstwa. Jest tylko chęć zemsty, podporządkowania drugiej strony i udowodnienia swojej racji, bez ogladania się na koszty, zarówno finansowe jak i te w ludziach.

Konflikt arabsko – żydowski od lat przyciąga uwagę społeczności międzynarodowej. Bliskowschodnia spirala przemocy wymusza zadawanie przez nią licznych pytań, w tym najważniejszych: „Czy to wszystko kiedyś się skończy?!”; „Czy Arabowie i Żydzi są w stanie dojść do porozumienia i nie tylko stworzyć niepodległą Palestyną dla milionów Arabów palestyńskich, ale także żyć ze sobą w zgodzie i pokoju?!”, „Czy metody dobierane przez wyspecjalizowane organizacje międzynarodowe oraz mocarstwa w celu rozwiązania konfliktu są odpowiednie dla tak specyficznego regionu jakim jest Bliski Wschód?!”. Od dekad te i inne pytania zaprzatają umysły wybitnych badaczy problemu z całego świata, którzy jednak często „rozkładają ręce”, kiedy kolejny plan pokojowy dla regionu, nie tylko nie spotyka się z akceptacją obydwu stron konfliktu, ale dodatkowo podsyca ich wzajemną niechęć i wrogość.

Intencją monografii jest przybliżenie Czytelnikowi rozwiązań, które zostały wypracowane w celu zakończenia konfliktu arabsko – żydowskiego w latach 2003-2006 oraz umiejscowienie ich w ramach społeczno – kulturowych, ekonomicznych oraz czasowych (od końca XIX wieku), umożliwiających

lepszego zrozumienia nie tylko problemu jego rozwiązania, ale także trudnych relacji pomiędzy Żydami i Arabami.

Wybór ram czasowych powyższej monografii nie był przypadkowy. Tak jak wspomniałem, od końca XIX wieku, przez ponad sto lat relacje arabsko – żydowskie przypominały sinusoidę. Początek i połowa pierwszej dekady XXI wieku był zaś okresem, w którym konflikt arabsko – żydowski przechodził liczne i gwałtowne przeobrażenia – przemoc zamachów terrorystycznych i akcji odwetowych izraelskiego wojska przeplatana była z częstą nadzieją na szybkie zakończenie konfliktu. To na ten okres przypada niespotykana wcześniej liczba inicjatyw pokojowego zakończenia konfliktu.

Umiejscowienie konfliktu arabsko – żydowskiego w ramach społeczno – kulturowych i ekonomicznych powinno ukazać Czytelnikowi, że tak naprawdę w konflikcie, z którym mamy do czynienia na Bliskim Wschodzie, największymi przegranymi nie są państwa, ale ludzie, którzy często nie mają nic wspólnego, ani z decyzjami władz, przywódców ugrupowań fundamentalistycznych (zarówno po jednej jak i drugiej stronie). W wyniku braku porozumienia tracą szansę na normalne życie i często, w wyniku traumatycznych przeżyć zaczynają popierać ekstremalne rozwiązania konfliktu.

W pracy opracowano materiały przygotowane przez wiodące krajowe i zagraniczne ośrodki naukowe. Wykorzystano zarówno specjalistyczne książki, artykuły naukowe i publicystyczne, sprawdzone i wiarygodne strony internetowe oraz materiały źródłowe w postaci map i dokumentów.

W pracy nie do uniknięcia były w pewnych miejscach powtórzenia. Ponowne odniesienie się do już omawianych wydarzeń umożliwiło wielowymiarowe spojrzenie na problem konfliktu arabsko – żydowskiego.

Zapraszam do lektury

Perspektywy rozwiązania konfliktu arabsko – żydowskiego w latach 2003 – 2006

Bliski i Środkowy Wschód stał się po II wojnie światowej jednym z najbardziej newralgicznych obszarów świata rozwijającego się. Sytuacja polityczno – wojskowa w regionie wpływała nie tylko na stan stosunków na Bliskim Wschodzie i w Basenie Oceanu Indyjskiego, ale i oddziaływanie na szerszą skalę ponieważ region skupił na sobie uwagę supermocarstw i ich sojuszników. Region ten jest ważny z przyczyn strategicznych – militarnych oraz ze względu na zasoby naturalne, główne źródła nośników energii: ropy naftowej i gazu oraz surowców mineralnych, ogromny rynek zbytu dla produkcji wojskowej, miejsce eksportu kapitałów i rezerwuuar taniej siły roboczej. Na Bliskim Wschodzie stykają się też wpływy trzech wielkich religii monoteistycznych: chrześcijaństwa, islamu i judaizmu. Położone są tam święte miejsca ich wyznawców: Nazaret, Jerozolima, Hebron i Mekka. Z tego względu scierają się interesy nie tylko Arabów i Żydów, ale i wielu innych nacji. Po II wojnie światowej kontrolę nad Bliskim Wschodem zaczęły przejmować Stany Zjednoczone. Zobowiązania USA w Europie i w Azji uniemożliwiły stacjonowanie tam wojsk amerykańskich i utworzenie baz wojskowych. W latach zimnej wojny USA zaniepokojone było faktem, że Bliski Wschód graniczył z ZSSR i Turcją. Bliski i Środkowy Wschód dla Zachodu stał się ważnym ogniwem antyradzieckiej strategii.

W ramach „doktryny okrążania” ZSRR, USA powiązały kraje regionu siecią dwu i wielostronnych układów polityczno – wojskowych (np. Pakt Bagdadzki, następnie CENTO, sojusz strategiczny z Izraelem) oraz instalowania baz wojskowych m.in. w Turcji, Pakistanie, Arabii Saudyjskiej.

Bardzo duże znaczenie miały decyzje ONZ po II wojnie światowej. 29 listopada 1947 roku ogłosiła, że mandat brytyjski został zakończony na terenie Palestyny, a na jego terytorium powstaną dwa państwa: arabskie i

żydowskie. Miała je łączyć współpraca gospodarcza. Państwo żydowskie miało mieć 14477 km² (56% terytorium Palestyny), a państwo arabskie miało mieć 11655 km² (42% terytorium). Miejsca święte Jerozolima, Betlejem i najbliższe ich okolice miały uzyskać status międzynarodowy i stanowiły 2% Palestyny. Plan podziału, powstania państwa Izrael, spotkał się z wrogim przyjęciem przez świat arabski.

Konflikt regionalny pomiędzy Izraelem a Arabami palestyńskimi i państwami arabskimi przekształcił się powoli w ponadregionalny. W okresie zimnej wojny interpretowano go jako starcie między imperializmem amerykańskim, reprezentowanym na Bliskim Wschodzie przez Izrael, a arabskim ruchem narodowowyzwoleńczym wspieranym przez ZSSR.

Pierwsza wojna arabsko – izraelska, zwana przez Izrael niepodległościową. Przeciw Izraelowi wystąpiły kraje arabskie: Transjordania, Egipt, Irak, Liban, Syria, Arabia Saudyjska, które przekonane były o swojej przewadze militarnej. Celem wojny była totalna likwidacja Izraela. Działania wojenne trwały 24 II 1949 i zakończyły się triumfem Izraela, który nie tylko obronił swój byt państwowy, ale powiększył terytorium kosztem ziem przyznanych przez ONZ Palestyńczykom. Porozumienie rozejmowe podpisano pomiędzy Izraelem a Egiptem, Libanem, Jordanią i Syrią. Irak i Arabia Saudyjska jako państwa niegraniczące z Palestyną nie podpisały układów. Układy rozejmowe pozostawiły szereg nierozwiązanych kwestii, np. problemy terytorialne i problemy uchodźców palestyńskich. Sytuacja uległa normalizacji na bardzo krótki okres, bo do tzw. wojny sześciodniowej w 1967 r. Problem uregulowania granic odłożono do czasu zawarcia traktatu pokojowego (nigdy nie został podpisany). Rząd Izraela nie zwrócił okupowanych terytoriów arabskich mimo podpisania protokołu lozańskiego (12 V 1949), które było warunkiem przyjęcia go do ONZ.

Normalizacja stosunków na tym terenie trwała krótko. Konflikt zaostrzył się w 1950 r. , gdy Izrael przeniósł siedzibę swego rządu i parlamentu z Tel - Awiwu do Jerozolimy wbrew rezolucji ONZ o umiędzynarodowieniu tego

miasta. Mimo złamania rezolucji, żadne sankcje ONZ nie zastosowały wobec Izraela. W rezultacie wojny nie zrealizowano rezolucji ONZ o podziale Palestyny. Terytorium, na którym miało powstać państwo palestyńskie podzieliły między siebie Izrael i kraje arabskie. Kraje arabskie tłumaczyły swoją decyzję obawą zagarnięcia przez Izrael wszystkich terytoriów przyznawanych Palestyńczykom przez ONZ.

Sytuacja w 1956 r. na terenie Bliskiego Wschodu uległa umiędzynarodowieniu. W czasie II wojny arabsko – izraelskiej zwanej Sueską wiązała się z wewnętrznymi sprawami Egiptu. Była to agresja Izraela przeciw Egiptowi wraz z Wielką Brytanią i Francją jako odpowiedź na nacjonalizację Towarzystwa Kanału Sueskiego. Wojska izraelskie zdobyły strefę Gazy i cały półwysep Synaj. Dopiero naciski USA, ZSRR i ONZ zmusiły Izrael do wycofania się na linię rozejmową z 1949 roku. W nowej wojnie, „czerwcowej” w 1967 roku Izrael zdobył i okupował część terytorium Egiptu (Synaj, Strefę Gazy, tereny Jordanii na zachód od Jordanu, rejon wzgórz Golan od Syrii, oraz wschodnią Jerozolimę). W październiku 1973 r. nad Kanałem Sueskim toczyła się kolejna wojna, zakończona rozejmem, a następnie pokojem w 1979 r. z Egiptem. Izrael opuścił okupowany półwysep Synaj. Okupowane tereny wzgórz Golan, zachodniego Brzegu Jordanu i strefy Gazy od wielu lat są przedmiotem rokowań z udziałem wielu państw, głównie USA.

W dużym skrócie przedstawiłem sytuację polityczną na terenie Palestyny. Poprzez analizę wydarzeń z przeszłości, można postawić hipotetyczną prognozę dopuszczalną we współczesności. Przedstawiając wydarzenia w kalendarium ukazującym konflikty żydowsko – palestyńskie z okresu 100 lat można zbudować prognozę, z której będzie jasno wynikało, że bardzo trudno przedstawić prognozę długoterminową dotyczącą sytuacji politycznej na terytorium Palestyny.

Do kluczowych wydarzeń, które warunkują charakter obecnego konfliktu należą m.in.:

- 1897- Pierwszy Światowy Kongres Żydów w Bazylei. W ciągu następnych 50 lat społeczność żydowska w Palestynie z 40 tys. wzrosła do 600 tys. osób. Osadnicy odkupują ziemię od miejscowych właścicieli ziemskich. Często dochodzi do aktów przemocy, zamachów terrorystycznych i morderstw.
- 29 listopada 1947 r. ONZ , przyjmuje plan podziału Palestyny na dwa państwa: żydowskie i arabskie (rezolucja nr 181). Nie zgadzają się na to kraje arabskie
- 14 maja 1948 r. „Ojciec państwa żydowskiego” Dawid Ben Gurion redaguje i odczytuje deklarację niepodległości państwa Izrael. Odbywa to się podczas skromnej ceremonii w małym muzeum w Tel-Awiwie
- 15 maja 1948 r. Pierwsza wojna izraelsko – arabska. Syria, Transjordan, Liban i Irak atakują Izrael. ONZ wymusza zawieszenie broni. Podpisane zostają porozumienia rozejmowe.
- Kwiecień 1950 r. Król Transjordanii Abdullah proklamuje połączenie terytoriów na obu brzegach Jordanu (Transjordanii i Cisjordanii) przekształcając Transjordanie w Królestwo Haszemickie Jordanii i zostaje jego władcą.
- 20 stycznia 1951 r. Król Abdullah zostaje zamordowany w meczecie Al-Aksa w Jerozolimie przez palestyńskiego fanatyka. Następcą króla zostaje wnuk, książę Hussein Ibn Talal.
- 29 października 1956 r. Druga wojna izraelsko-arabska. W trzy miesiące po nacjonalizacji Kanału Sueskiego przez Gamela Namera oddziały izraelskie wspierane przez jednostki francusko – brytyjskie zajmują Synaj.
- 6 listopada 1956 r. pod naciskiem USA i ZSSR ONZ doprowadza do przerwania działań wojennych
- 29 maja 1964 r. utworzenie Organizacji Wyzwolenia Palestyny. W tym samym roku OWP zostaje uznana przez ONZ. Jej pierwszym przewodniczącym jest Ahmed Szukeiri.

- 5-6 czerwca 1967 r. trzecia wojna izraelsko-arabska. Trwa 6 dni. Izrael zajmuje Jerozolimę Wschodnią, zdobywa Zachodni Brzeg Jordanu, Gazę, wzgórz Golan i pustynię Synaj
- 29 listopada 1967 r. głosowanie nad rezolucją ONZ nr 242. Zaleca ona wprowadzenie całkowitego pokoju w zamian za wycofanie się Izraela z terytoriów okupowanych
- luty 1969r. kongres OWP. Jaser Arafat i al.-Fatah obejmują kierownictwo palestyńskiego ruchu oporu.
- 17-27 września 1970 r. krwawe walki między Palestyńczykami i wojskami jordańskimi nazwane później „Czarnym wrześniem”. W wyniku starc z armią jordańską ginie 20 tys palestyńskich uchodźców. Palestyńczycy uciekają z Jordanii do Libanu
- październik 1973 r. czwarta wojna izraelsko – arabska, zwana Jom-Kippur. Armia egipska przekracza linie izraelskie, ale musi wycofac się wobec kontrofensywy armii izraelskiej. Rezolucja ONZ nr 338 domagająca się globalnego uregulowania konfliktu w regionie
- 31 maja 1974 syryjsko – izraelskie porozumienie w sprawie rozdzielenia wojsk na wzgórzach Golan. Państwo żydowskie oddaje miasto Kuneitra.
- Listopad 1974 r. ONZ uznaje prawo narodu palestyńskiego do niezawisłości. OWP zostaje przyjęta do ONZ w charakterze obserwatora
- 19 listopada 1977 r. historyczna podróż prezydenta Egiptu Anwara Sałata do Jerozolimy
- 26 marca 1979 r. podpisanie porozumień w Camp David przez prezydenta Egiptu, prezydenta USA i premiera Izraela Menachema Begina. Egipt i Izrael zobowiązują się do podpisania traktatu pokojowego w ciągu trzech miesięcy.
- 25 kwietnia 1982 r. Izrael wycofuje się z pustyni Synaj
- 6 czerwca 1982 r. operacja „Pokój w Galilei”. Armia izraelska opanowuje Liban, aby doprowadzić do opuszczenia Libanu przez Palestyńczyków
- 1 października 1982 r. ewakuacja z Bejrutu sił Jasera Arafata: OWP przenosi się do Tunisu

- 14-15 września 1982 r. wybrany na prezydenta Libanu Beszir Dżemajel zostaje zamordowany, zanim zaczął sprawować tę funkcję. Milicja chrześcijańska dokonuje masakry w palestyńskich obozach Sabra i Sztila
- listopad 1982 r. pośrednie uznanie państwa Izrael na arabskim szczycie w Fez. Kraje arabskie aprobowują rezolucję ONZ nr 242 i 338 oraz żądają, by Izrael wycofał się z terytoriów okupowanych od 1967 r.
- grudzień 1987 r. powstanie na ziemiach okupowanych. W strefie Gazy wybucha intifada i szybko rozprzestrzenia się na ziemie okupowane
- lipiec 1988 r. król Jordanii Husajn zrzeka się wszelkich roszczeń terytorialnych do Zachodniego Brzegu Jordanu
- listopad 1988 r. przyjęcie rezolucji 242 i 338 przez Palestyńską Radę Narodową obradującą w Algierze. Rada przyjmuje zasadę podziału Palestyny na dwa państwa i ogłasza narodziny państwa palestyńskiego.
- sierpień 1990 r. OWP popiera Irak Sadama Husajna przeciwko koalicji państw sprzymierzonych, której przewodzą USA
- 7 marca 1991 r. George Bush po wojnie w Zatoce mówi „Izrael i państwa arabskie po raz pierwszy stanęły razem przeciwko jednemu agresorowi. Nadszedł zaś, by zakończyć konflikt izraelsko- arabski”.
- 30 października 1991 r. rozpoczęła się międzynarodowa konferencja pokojowa w Madrycie (Hiszpania), z udziałem prezydenta USA Billa Clintona, prezydenta Rosji Michaiła Gorbaczowa, premiera Izraela Icchaka Szamira oraz ministrów spraw zagranicznych Libanu, Syrii, Jordanii i przedstawicieli Palestyńczyków. Pierwsza runda rozmów odbyła się bez *Organizacji Wyzwolenia Palestyny (OWP)*, gdyż udzielnie poparcia dla Saddama Husajna skompromitowało ją. Przedstawiciele Palestyńczyków znajdowali się w delegacji jordańskiej. Negocjacje pokojowe kontynuowano w grudniu w Waszyngtonie, a następnie przez kilka miesięcy w różnych europejskich miastach.
- 23 czerwca 1992 r. Partia Pracy Icchaka Rabina wygrywa wybory parlamentarne

- 10 września 1992r. Icchak Rabin ogłasza, że Izrael gotów jest do wynegocjowania „ograniczonego wycofania się” ze wzgórz Golan w zamian za „całkowity pokój z Syrią”
- 15 grudnia 1992 r. wydanie 415 Palestyńczyków podejrzanych o współpracę z ugrupowaniem Hamas do południowego Libanu po zamordowaniu izraelskiego strażnika granicznego
- 19 styczeń 1993 r. zniesienie ustawy zakazującej kontaktów między Izraelem i OWP
- 5 maja 1993 r. prezydentem Izraela został Ezer Weizman. Sprawował on swoje obowiązki do 31 lipca 2000 r.
- 25 sierpnia 1993 r. Szymon Peres oświadcza, że historyczne porozumienie z Palestyńczykami znajduje się w zasięgu ręki
- 31 sierpnia 1993 r. początek jedenastej rundy negocjacji w Waszyngtonie
- 13 września 1993 r. Itzhak Rabin i Jasir Arafat podpisali w Waszyngtonie (USA) *Deklarację Zasad* (*Declaration of Principles - Deklaracja Pokojowych Intencji*) wynegocjowaną w Oslo. Przy tej okazji doszło do pierwszego, historycznego spotkania między Premierem Izraela Rabinem a przewodniczącym OWP Arafatem. *Deklaracja Zasad* określiła zasady funkcjonowania Autonomii Palestyńskiej w pięcioletnim okresie przejściowym, zakładając jednocześnie, że po zakończeniu tego okresu wejdzie w życie stały status. Zasady, na jakich opierać się będzie stały status, miały zostać sprecyzowane w drodze osobnych negocjacji dwustronnych. Izrael uznał *Organizację Wyzwolenia Palestyny* jako reprezentację narodu palestyńskiego. Głównym celem owego porozumienia było utworzenie tymczasowego samorządu palestyńskiego w Strefie Gazy i Jerycha na okres do 5 lat. Należy podkreślić, iż w deklaracji nie było wzmianki o proklamowaniu państwa Palestyna, mimo to kierownictwo OWP uznało, iż nastąpi ono w wyniku etapowych porozumień. Porozumienie natomiast precyzyjnie określało kalendarz realizacji zobowiązań. Po jego wejściu (IX) miało nastąpić wycofanie wojsk izraelskich w rejonie